

Небаба Н.О.

ас., аспірант

*ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку
України», м. Суми*

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ НЕДЕРЖАНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

Реформування пенсійної системи та розвиток недержавного пенсійного забезпечення вимагає пошуку нових підходів до управління фінансовими потоками. Ефективність функціонування та розвиток недержавного пенсійного фонду (НПФ) прямо залежать від того, наскільки раціонально фонд розпоряджається своїми фінансовими ресурсами. Здійснення управлінського впливу на фінансові ресурси передбачає побудову механізму управління фінансовими потоками НПФ.

Дослідженням сутності та структури механізму управління займаються відомі вчені, зокрема О.Д. Василик, О.М. Ковалюк, Н.М.Чигасова, Ю.О. Єрешко та інші.

Механізм управління визначається як складова частина системи управління, яка забезпечує дієвий вплив на фактори, стан яких обумовлює результат діяльності об'єкту управління.

Під механізмом управління фінансовими потоками розуміють сукупність форм, методів, інструментів та важелів, які за допомогою нормативно-правового, інформаційного та організаційного забезпечення впливають на рух фінансових ресурсів.

Управління фінансовими потоками недержавного пенсійного фонду (ФП НПФ) підпорядковане декільком цілям, а саме: забезпечення максимально-можливого обсягу надходження фінансових ресурсів від владників, ефективність інвестування залучених ресурсів, оптимізація фінансових потоків.

Досягнення цілей та реалізація механізму здійснюється завдяки функціям управління фінансовими потоками. Можна виділити наступні функції управління фінансовими потоками: аналіз існуючої структури, обсягу та швидкості фінансових потоків; прогнозування та планування вхідних та вихідних фінансових потоків; організація виконання запланованого обсягу фінансових ресурсів; контроль за їх рухом.

Процес управління ФП НПФ базується на визначених принципах, основними з яких є: принцип інформативної вірогідності, забезпечення збалансованості, забезпечення ефективності, забезпечення ліквідності.

Розглянемо складові механізму управління ФП НПФ (рис.1). Він складається із методів управління, інструментів та важелів управління, нормативно-правового, організаційного та інформаційного забезпечення.

До основних методів управління відносять: аналіз фінансових потоків, планування та оптимізація, контроль за рухом фінансових ресурсів, організація обліку та звітності. Також додатково слід виділити наступні методи управління фінансовими потоками, що притаманні саме НПФ: інвестування, самофінансування, страхування та диверсифікація, які є взаємопов'язаними між собою. Так, на етапі перерозподілу залучених фінансових ресурсів кошти з допомогою компанії з управління активами (КУА) інвестуються.

Що стосується диверсифікації, то вона є одним із методів управління вихідним фінансовим потоком. Вимоги відносно диверсифікації в інвестуванні пенсійних активів закріплені законодавчо.

Методи самофінансування та страхування застосовуються також переважно на етапі перерозподілу, адже з метою страхування формуються певні резерви, а, зважаючи на неприбутковий характер діяльності, фінансування адміністративних витрат фонду здійснюється за рахунок отриманого прибутку.

Серед основних інструментів управління ФП НПФ слід виділити наступні: пенсійний контракт, пенсійна схема та інвестиційна декларація.

Рис. 1 – Загальна структура механізму управління ФП НПФ

Зважаючи на описані вище методи та інструменти управління ми можемо визначитися із важелями впливу на ФП НПФ: періодичність надходження пенсійних внесків; сума внесків; вартість інвестицій; прибуток від інвестування пенсійних активів; ліквідність інвестицій; відсоток адміністративних затрат НПФ.

Наступною складовою механізму управління ФП НПФ є нормативно-правове забезпечення. Діяльність НПФ регулюється конституцією України, більше ніж тридцять законодавчими актами та низкою Указів Президента, Постановами Верховної Ради України, та нормативними документами

Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку в Україні, Кабінету Міністрів, інструкціями, стандартами.

Організаційне забезпечення являю собою взаємопов'язану сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів, які забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень з окремих напрямків його фінансової діяльності і несуть відповідальність за результатами цих рішень. Адміністратор НПФ, банк-зберігач, КУА та страхові компанії становлять основу організаційного забезпечення механізму управління ФП НПФ.

Інформаційне забезпечення можна поділити на 2 групи за його аналітичними можливостями:

- до джерел, які характеризують майновий та фінансовий стан відносять дані бухгалтерського обліку та фінансову звітність;
- до джерел, які характеризують зовнішнє середовище, передусім, ринок цінних паперів відносять дані держкомстату, Інтернет та засоби масової інформації.

Таким чином нами визначено загальну структуру механізму управління фінансовими потоками НПФ, що в подальшому дозволить підвищити ефективність функціонування НПФ та системи недержавного пенсійного забезпечення вцілому.

Література

1. Ковалюк О.М. Методологічні основи фінансового механізму / О. М. Ковалюк // Фінанси України. - 2003. - N 4. - С.51-60
2. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 09.07.2003, № 1057-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>. – Законодавство України.
3. Чигасова Н. М. Поняття та система фінансового забезпечення фінансового менеджменту / Н. М. Чигасова. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2007-1/Chigasova_107.htm. –
Бібліотека Вернадського.